

De christen ziet in dit pessimisme een groot gevaar. Vooreerst omdat het regelmatig terugkeeren ervan in schier ieder psychologisch kunstwerk, de volkomen onjuiste voorstelling wekt, dat de levenswerkelijkheid van elk mensch, haast zonder uitzondering, ook somber is. Daartegen echter heeft de christen een machtig wapen in z'n eigen wandel en voorbeeld, dat, als hij wezenlijk leeft in het vooruitzicht van de heerlijkheid, die hem door genade wacht, op overtuigende wijze het tegendeel van de pessimistische opvatting bewijzen kan.

Maar veel bedenkelijker nog is de consequentie, die dit pessimisme meebrengt. In sommige romans vindt ge haar in al haar verschrikking geteekend. Daar ziet ge, hoe de oplossing van al de benauwende problemen gevonden (!) wordt in „de koele meren des doods”, omdat dan de bange foltering en noodlotplagerij, die leven heet, uit is, omdat dan weldadige rust komt na schokkende slingering en vervretende wanhoop.

Hoe moet niet de ziel van den christen sidderen bij zulk een leer, waar hij weet, dat deze schoonschijnende duivelstrik niets is dan een zich losmaken van tijdelijken nood — om neer te storten in eeuwige ellende, een zich onttrekken aan de mogelijkheid door de ontfennende genade Gods gegrepen te worden tot behoud — om voor eeuwig van voor Zijn aangezicht verstooten te zijn!

Tegen deze ontzettende gedachten is voor den christen, waar hij ze ontmoet, maar één middel: hij neme zijn toevlucht tot den troon der genade, omdat alleen Gods almachtige hand den dolende terugbrengen kan van den rand van 't verderf.

Resumeerende, kom ik tot de conclusie, dat evenals ten opzichte van dat wat de verscheidenheid uitmaakt van de psychologische kunst, ook tegenover de karaktertrekken die haar eenheid vormen, onze waardeering begrensd is. Allerlei gevarren, wier bedreiging we zien, verschillende bezwaren, die uit hoofde van onze christelijke overtuiging dikwijls tegen beginsel en strekking der psychologische kunstuitingen oprijzen, nopen ons tot voorzichtigheid. Maar dit alles zegt nog niet, dat op bepaalde punten geen waardeering mogelijk is. Daarover hoop ik in 'n volgend artikel nader te handelen.

Waar ik in dit verband op het psychologische element dezer literatuur gewezen heb met z'n eenzijdig menschelijk accent, zou ik de genoemde bezwaren willen verduidelijken, door deze moderne-roman-psychologie te stellen tegenover die van de groote romanciers uit het midden der vorige eeuw, Meyr. Bosboom-Toussaint. Dan ziet ge, dat we in vele opzichten belangrijk zijn vooruitgegaan, vooral wat de techniek betreft, (dat zegt volstrekt niet dat het werk van Meyr. Bosboom minderwaardig is, integendeel, het staat bijzonder hoog). Maar op het belangrijkste punt, de psychologische diepte, laat zij den modernen roman achter zich, althans in 'toeg van den christen. Haar psychologie is niet die van den mensch zonder God, maar de uitbeelding en ontleding der ziel, die naar den Levensbron dorst, omdat ze geen oogenblik Hem kan missen, die haar sterkte is en haar kracht. In haar werk ziet ge niet den mensch, die wringt over z'n ellende, maar den bootvaardige, die roept om genade en over wiens hoofd de doorboorde hand zegenend is uitgestrekt. Het is de volkomen overgave, de geloovige berusting in eenswillendheid met God. Haar psychologie is de heerlijke toonzetting van het wondervol teere woord van Augustinus: Omdat gij ons geschapen hebt tot U, is ons hart onrustig, totdat het ruste in U.

Dat is het zielebeeld van den christen.

Amsterdam.

C. TAZELAAR.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Hoe moeilijk het is om een objectieve weergave te geven van hetgeen voorvalt op kerkelijk gebied in den vreemde, en hoe voorzichtig men moet zijn met zijn „waardeeringsoordeel”, gaande over personen en zaken die in een rubriek als de mijne ter sprake kunnen worden gebracht, bleek mij weer bij vernieuwing toen ik het een en ander las in buitenlandse kerkelijke bladen met betrekking tot gebeurtenissen uit ons kerkelijk leven. In onze pers werd reeds melding gemaakt van Dr Henry Beets' oordeel over den persoon, de betekenis en de bejegening van Ds G. Wisse. Ieder zal toegeven dat een dergelijk subjectief oordeel de broeders in Amerika wel allerminst een rechten kijk op personen en zaken kan geven. Ik zou dit niet hebben opgemerkt, trof mij niet eenzelfde verschijnsel in een blad uit een anderen kring van Gereformeerde Kerken. In „De Hope” van 27 Maart '21, een weekblad in het belang van Maatschappij, School en Kerk, uit het midden van de Reformed Church, las ik een stukje van Frisco over toestanden in de Gereformeerde Kerken in Nederland. De Schrijver leest stellig een of meer van onze kerkelijke bladen en is omtrent de feiten nog al nauwkeurig ingelicht. Hij vergeet van af Ds Netelenbos tot en met Ds Van der Meulen geen enkelen naam en laat vluchtig de revue passeeren: het „incident Wisse”, de preek van Geelkerken, wat Waterink daarvan schreef, hoe Vermaat zich

uitliet, beweert dat Wielenga een gang naar Canossa maakte en dat „de paladinen voor de, naar hun meening bedreigde Gereformeerde belijdenis kwamen opzetten”; na dan nog Prof. Bouwman's oordeel over Geelkerken's preek gememoreerd en de sommatie van Dr Dijk verkeerd weergegeven te hebben, eindigt hij aan het slot van de foutieve mededeeling, dat Ds van der Meulen de heeren Dr Geelkerken en Ds Brussaard van onzuiverheid in de leer had aangeklaagd aldus: „en zoo doen zich allerlei verschijnselen voor als symptomen van een ernstige crisis, die de Geref. Kerken tegenwoordig doormaken”. Het kan zijn dat onze kerkelijke bladen zelf de schuld dragen, dat deze schrijver tot zulk eene conclusie is gekomen, doch mij is het een bewijs dat het uiterst moeilijk is voor buitenlanders om zich een juist oordeel te vormen uit allerlei mededeelingen in de pers omtrent de toestanden, waarvan zij enkele verschijnselen vinden vermeld.

Een voorzichtig geneesheer stelt zijn diagnose niet vast naar enkele gegevens hem van onderscheiden kanten medegedeeld, hij wil den patiënt zien, hooren, zelf onderzoeken. Laten onze persmensen toch voorzichtig zijn en niet overdrijven! Van eene ernstige crisis is geen sprake, zelfs niet van eene crisis. Wij hebben als Gereformeerde Kerken andere tijden doorgemaakt!

Frisco gaat dan verder door: „er is een ziekelijke zucht tot ketterjagerij waar te nemen, gevolg van de onrust, die in de kerken gewekt is door het uittreden of optreden van zoovele bekende mannen, Jansen, Netelenbos, Wisse, Veltenaar en de hierboven genoemden”. Wat gaat het toch moeilijk voor vreemdelingen om de betekenis van personen te schatten, van wie zij het een en ander hebben gelezen in de bladen! Wie al geen „bekende mannen” worden geacht! Als Frisco een weinig beter wist wie de door hem hier boven genoemde mannen zijn en welke hun eigenaardigheden, dan zou hij den toestand van den patiënt niet hebben gekenschetst als een crisisperiode. Wij nemen het hem niet kwalijk, dat hij op dien afstand de diagnose zoo slecht stelt, dat kon wel niet anders, maar daarom willen wij hem adviseeren om maar liever niet zulke verontrustende berichten aan onze familie in Amerika mede te deelen. Wij vinden zulke onnoodig alarmeerende berichten niet aardig en vooral niet als de vermeende patiënt nog bovendien zelf de schuld krijgt van zijn ernstigen toestand.

Ik zal dan ook zoo voorzichtig zijn om niet eene vergelijking te trekken tusschen den toestand onzer Kerken en dien van de Christelijk Gereformeerde Kerk in verband met het „geval” van mijn neef, Prof. Dr R. Janssen aan de Theol. School te Grand Rapids, die van de zijde van vier andere collega's wordt verdacht niet zuiver te zijn. De zaak is door 't Censorium behandeld, op de Synodale tafel geweest, brochures zijn reeds verscheen. Onze vroegere vriend, Iz. van Delden heeft het opgenomen voor Prof. Janssen, maar de „Banner” laat weer een ander geluid hooren. Dr van Lonkhuijzen heeft in zijn courant „Onze Toekomst” het zijne er over gezegd, doch dit alles geeft mij nog geen vrijmoedigheid om met die gegevens en met wat „The Leader” uit den kring van The Reformed daarvan schrijft, reeds mijn opinie daaromtrent mede te deelen of ook mijn oordeel te geven. Liever deel ik mede, dat in de Amerikaansche „Wachter” van Woensdag 23 Februari '21 Ds L. J. Hulst een berichtje heeft ingezonden, waarin hij hartelijk bedankt voor de vele felicitaties van scholen, kerken, kerkeraden, predikanten en particulieren, die hij den 10den Februari ontfing op zijn zes en negentigsten verjaardag. Daarbij herinner ik dat Lammert J. Hulst in het jaar achttien honderd vijf en twintig te Oudlenssen, een buurtschap in de nabijheid van Dalfsen geboren werd. Hij heeft de Afscheiding mede gemaakt en vertelt daarvan in een boekje van zijn hand, getiteld: Drie en zestig jaren Prediker, gedenkschriften van Ds Lammert J. Hulst. Kampen — J. H. Kok — 1918. In ons land heeft hij de Afscheiden kerken Bindaard, Ferwerd en Stadskanaal gediend. Wij willen niet verzuimen acht te geven op zijn wonk waarmee hij bedoeld berichtje sluit. In een P.S. vermaant deze grijsaard, met zijn vriendelijk kloek gezicht, breeden baard, een type van het Saksische ras! „men leze vooral Joh. 17:24—26: Vader! Ik wil, dat, waar Ik ben, ook die bij Mij zijn, die gij Mij gegeven hebt; opdat zij Mijne heerlijkheid mogen aanschouwen, die gij Mij gegeven hebt; want gij hebt Mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld.

Rechtvaardige Vader! de wereld heeft U niet gekend; maar Ik heb U gekend, en deze hebben bekend, dat gij Mij gezonden hebt; en Ik heb hun Uw naam bekend gemaakt, en zal hem bekend maken; opdat de liefde, waarmee gij Mij liefgehad hebt, in hen zij, en Ik in hen”.

In „De Wachter” van 2 Maart deelde Mej. Catherine M. E. Kuyper aan de vrienden in het Westen mede, hoe de gelden, verzameld in onze kringen in Amerika en geklommen tot een bedrag van over de 60.000 gulden, ten bate der Hongaarsche kinderen worden besteed. In deze mededeeling komt eene vertaling voor van wat in den Hongaarschen „Herant” over deze kindervoeding

geschreven werd door D. Z. Palocz Horvath, advocaat en ouderling der Gereformeerde Kerk te Budapest. Daaruit licht ik een paar passages! Hij dan schrijft: „nog nooit is de liefdeloosheid en het egoïsme van het natuurlijk hart zoo sterk uitgekomen als in dezen tijd van debauché na den oorlog, maar dan moeten wij ook erkennen, dat wij nooit heugelijker ondervonden hebben, dat de groote Protestantische volkeren, en wel in het bijzonder de Calvinistische, zich met zoo'n groot erbarmen over onze ellende en verlatenheid hebben ontfermd. In de laatste maanden hebben de Amerikanen van Hollandische afkomst, en wel in het bijzonder de Gereformeerden onder hen, getuigenis gegeven, dat zij zich inderdaad goede rentmeesters van hun aardse goederen beschouwden, en zij hebben ongeveer zes miljoen kronen bijeengebracht om uit duizenden Gereformeerde (en andere geloovige gezinnen) arme kinderen, woonachtig te Budapest en omgeving, lichamelijk en geestelijk te voeden”. Prof. Sebestyen heeft in zijn lezingen hier en elders medegedeeld, hoezeer de arbeid door de gaven uit Amerika de Gereformeerde Kerken in Hongarije den geest van het Bolsjewisme helpt keeren.

Een laatste mededeeling, nu weer aan „De Hope”, d.d. 22 Maart ontleend, is van minder blijden aard. Zij wordt aangekondigd onder het opschrift: eene droevige noodzakelijkheid. De lezers zullen zich herinneren, dat ik in vorige artikelen ook over den zendingsarbeid van de Reformed heb geschreven. Een bijzonder veld van arbeid is dat van de Amoy-Zending in China. Tot dusverre nu bestond er in ons land eene zendingsvereniging, die den arbeid van den zoo vroeg gestorven Dr Otto ondersteunde. In Amoy was een Nederlandsch Wilhelmina-Vrouwenhospitaal. De „China-Bode” was het orgaan van genoemde zendingsvereniging. Zij heeft de uitgave moeten staken en haar steun, die steeds geringer dreigde te worden, moeten opzeggen. Ons, die Dr Otto steunden, zij het tot geruststelling, dat zijn arbeid met groote toewijding wordt voortgezet door Dr Strick, een Amerikaan van Hollandsche origine, aan wien ik de eer heb nog in de verte geparenteerd te zijn door het huwelijk van den broeder der beide Amerikaansche predikanten Keizer, met Dr Strick's zuster. Bij de ontbinding van gemelde vereniging is besloten om o.a. het Wilhelmina-hospitaal aan te bieden aan de Amerikaansche Zending in Amoy. Een kleine onaangenaamheid had daarbij van Amerikaansche zijde voorkomen kunnen worden. Zuster Mina Murman, de zoo ervaren en degelijke opgeleide en door de Amerikanen zelf zoo vaak geprezen hoofdverpleegster werd niet overgenomen. Zij hadden liever zusters bij hen bekend. Dr Strick's loyale handelwijze, die deze zuster hier vertoovende, telegrafisch en per brief uitnodigde om na haar rusttijd terug te komen en haar daarbij eene positie verzeekerde in overeenstemming met haar kennis, bekwaamheid en verdienste, heeft daardoor veel van het pijnlijke bij deze afwikkeling weggenomen. Ons is het meesta waard, dat het werk van Dr Otto, tot wiens nagedachtenis de naam van Dr Otto Memorial op het hospitaal is aangebracht, met veel toewijding als hulpdienst voor de zending krachtig wordt voortgezet.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Roomsche Propaganda.

Tegenwoordig wordt in ons land van Roomsche zijde sterke propaganda gemaakt. In Protestantische kringen maakt men zich daarover weleens ongerust. In „De Gereformeerde Kerk” bliet Ds H. Bakker daarover in deze tonen op de trompet:

De Roomsche kerk in ons land leeft al lang niet meer onder den druk. Sinds de nieuwe grondwet van 1848 is haar volkomen vrijheid gewaarborgd. En van die vrijheid maakt zij een naastig gebruik. Reeds in 1853 werd de pauselijke brief uitgevaardigd waarbij het episcopaat in ons land werd hersteld. Bij den dood van Dr Cuyppers, den grooten architect, vóór enkele weken, kon dan ook één van zijn lofzangers getuigen: „Onder de stemmen, die hem hunne bewondering blijven naspreken... klinkt bovenal de stem der Katholieke kerk van Nederland; de stem die gehoord wordt onder de gewelven welke uitloopen in de torenspitsen waarmee hij het land heeft overdekt en die verkondigen, dat de Roomschen uit den katakombentijd van de schuurkerkjes en de Ons-Lieve-Heer-op-zolders zijn geklommen naar het licht.”

Ja, geklommen naar het licht!

Een dertig Kamerzetels. Vier van hun mannen op een ministerstoel. Machtige kathedraalen. Indrukwekkende verenigingsgebouwen. Mannen met talent en energie, bekwaam op ieder terrein leiding te geven. Organisatie voor ieder bedrijf en iedere tak van bedrijf, als een net gespannen over heel het vaderland. Een pers die zich al meer ontplooit in hare kracht. Een stille invloed die niet te onderschatten valt.

Wat wij daar noemden is nog maar iets. Het kwam ons zoo voor de pen. Het geeft slechts een fragmentarischen indruk van den diepgaanden invloed der Roomsche kerk in ons Protestantisch vaderland.